

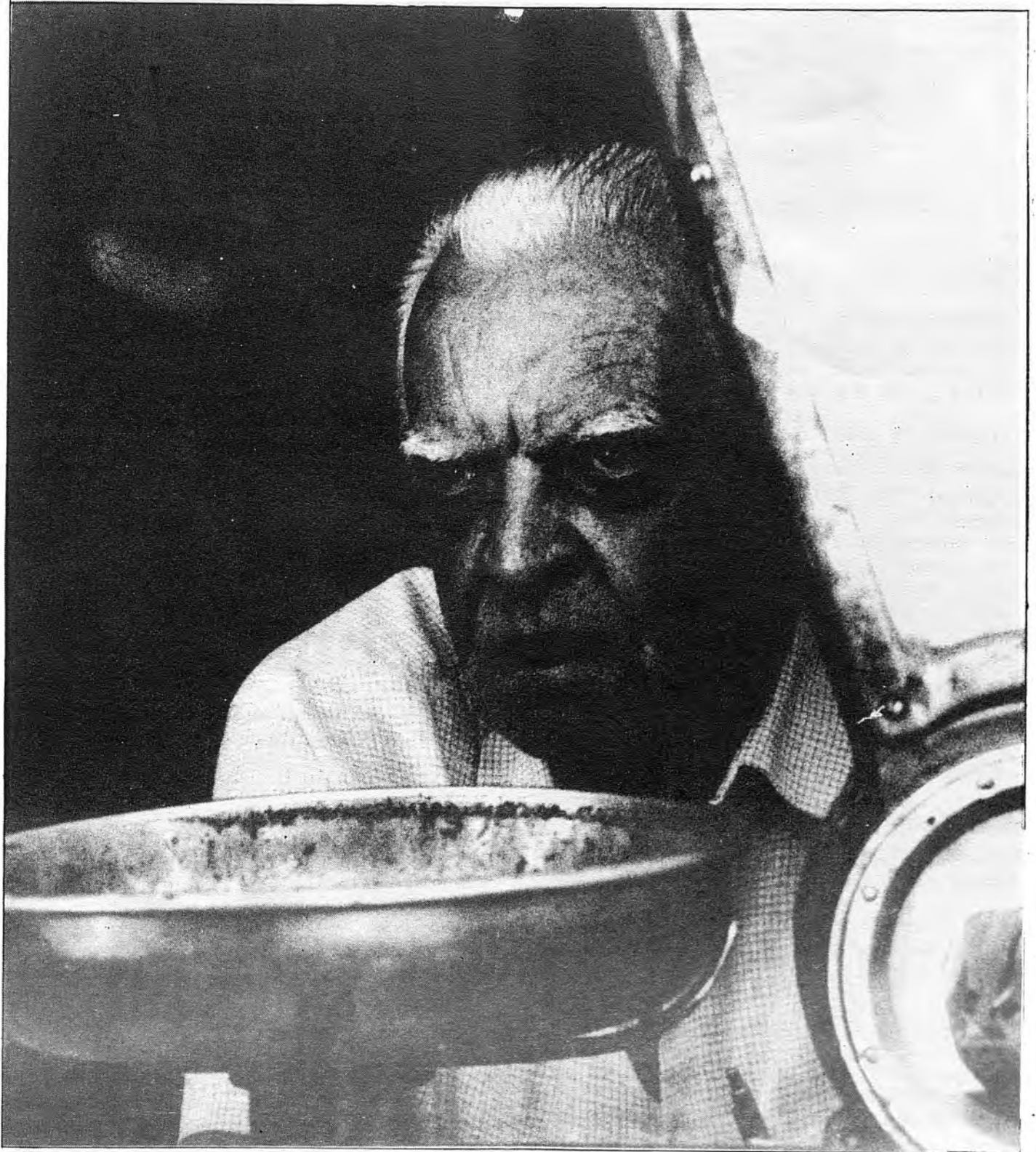
es castellet

BUNYOLA

NÚM. 21

DESEMBRE 89 - GENER 90

125 PTES.

Editat pel

COLLECTIU CULTURAL SITJA

Dipòsit legal: PM 779 - 1982

CORRESPONDÈNCIA:

Apartat de Correus. 13.
c/ Mestre Colom, nº 9.
07110 B U N Y O L A

CONSELL DE REDACCIÓ:

Jauze Mateu Martí
Bàrbara Suau Font
Miquel Clar Oliver
Mª Antònia Mateu
Margalida Colom
Jauze Mateu Batle
Xavier Margais
Coloma Ramis Rigo

COLLABORADORS:

Gregori Mateu
Taller d'Història de Bunyola
Miquel Suau

FOTOGRAFIES:

Portada: Guillem Mateu Gelabert
Arxiu Es Castellet

ELS ARTICLES FIRMATS EN AQUESTA
REVISTA SOLS EXPRESSEN L'OPINIÓ
DELS SEUS AUTORS.

editorial

Que el món és un embut que tothom se'l disputa és una dita molt encertada i qui més qui manco signa de pròpia mà. I que la nostrada bolla blava és en moviment continu ho confirmen els esdeveniments produïts arreu de la vella Europa: Romania, Hongria, Txecoslovàquia, Alemanya Oriental, Polònia, la Unió Soviètica, han decidit canviar radicalment el seu sistema socio-polític, endreçant el nou rumb cap a fórmules més participatives i obertes. Sembla com si aquests països haguessen decidit fer hora per llegua per tal de començar la dècada dels noranta amb bon peu.

És ben evident que aquests canvis es fan lloc a colzades en un panorama per als noranta molt distint del que hem albirat fins ara mateix. D'aquesta manera la denominació dels noranta sembla com si gaudís d'una veritable denominació d'origen que ben pocs haguessen pronosticat fa molt poc temps.

L'inici d'una dècada, a part de les connotacions psicològico-supersticioses, aporta uns elements programàtics a llarg termini que intenten, tots ells, convidar a l'esperança encara que successos sobtats i imprevists dictin sentències contràries.

Desitjam de tot cor que el devenir d'aquest llinard del 2000, sempre inexcrutable, us procuri les millors de les ventures.

sumari

Noticiari	pàg. 3
V Festival de Música	" 5
Calaix de Sastre	" 6
Pluviometria de 1989	" 7
La Sibilla	" 8
Bunyola històrica	" 9
Miquel Colom entre l'art i la Cultura	" 10
Les nostres possessions ..	" 12
Correspondència quimèrica	" 14
Taula parada	" 15
Tima & Tema	" 16
Sa Torreta	" 18

NOTICIARI

22 NOVENBRE.- Santa Cecília patrona dels músics. Cada any els seus protegits (almanco la coral), celebren aquest dia cantant a la missa del vespre i oferint un petit concert als bunyolins. Enguany pareix que s'ha optat per no fer cap celebració públicament.

24 NOVENBRE.- Vigília de Santa Catalina. Com és costum a la nostra vila, s'encengueren foguetes als llocs habituals: sa rectoria, camí de Caubet, Creu d'en Borrelló i en es Garrigó. Foguetes que disfrutaren els veïns afegint-hi vi, menjues, també cançons, acudits i coverbos.

Aquest mateix vespre en J. Batle va sofrir diverses contusions quan degut a un bassot a la carretera, va perdre el control del cotxe R5 que conduïa des de Sta. Maria a Bunyola.

26 NOVENBRE.- Nova edició del Quart de Marató Vila de Bunyola. Nombrosa participació d'atletes no bunyolins en les categories d'adults, més nombrosa a les infantils, i sobretot, es nins i nines del poble.

4 DESEMBRE.- Santa Bàrbara, co-patrona de Bunyola. Ja ho diu l'adagi "Només recordam Santa Bàrbara quan trona", i com que ja quasi mai llampegua, aquesta festa ha passat a l'oblit.

6 DESEMBRE.- Dia de la Constitució dels espanyols. Robatori al Garrigó; no es coneix l'autoria d'aquest fet; el cas és que els delinqüents entraren a ca n'Isidre Mateu llevant el vidre de la finestra de la cuina, s'apropriaren de certa quantitat de doblers i tot l'or que trobaren.

12 DESEMBRE.- Els robatoris continuen. A diverses casetes de Caubet s'han forçat les portes i han fet net de tot quan hi havia.

14 DESEMBRE.- La Guàrdia Civil detén un jove i una aklot, que pressumptament s'havien apropiat d'una cartera, una bossa i colònia de la perruqueria de na C. Borràs. Sembla ser que els detinguts anaven de casa en casa demanant almoïna, i si podien, aprofitaven per recollir tot quan els interessava.

15 DESEMBRE.- Una unitat de la "Hermandad de donantes de Sangre" de la Seguretat Social es desplaça a Bunyola per procedir a l'extracció voluntària de sang.

16 DESEMBRE.- Al local del Grup d'Esplai de Bunyola, es fa entrega dels obsequis als guardonats en el III Concurs de redacció infantil ES CASTELLET, així com també un petit detall als participants al Concurs de SA TORRETA, secció habitual a la nostra revista. Tots els premiats en la redacció, llegiren cadascú la seva davant el nombros públic infantil i foren aplaudits llargament. Recordam que els guardonats foren: na Catalina Oliver (absent), na Clara Margais, na Neus Negre, en Toni Mateu, en Pep Yuste (absent), na Maria Salom (absent), na Silvia Castell, Guillel Bujosa i na Mª José Montiel. Mentre que els participants a Sa Torreta eren en Joan Cabot, na Mª Angels Estelrich, Mª Immaculada Suau, Miquel A. Borràs i Maria Suau.

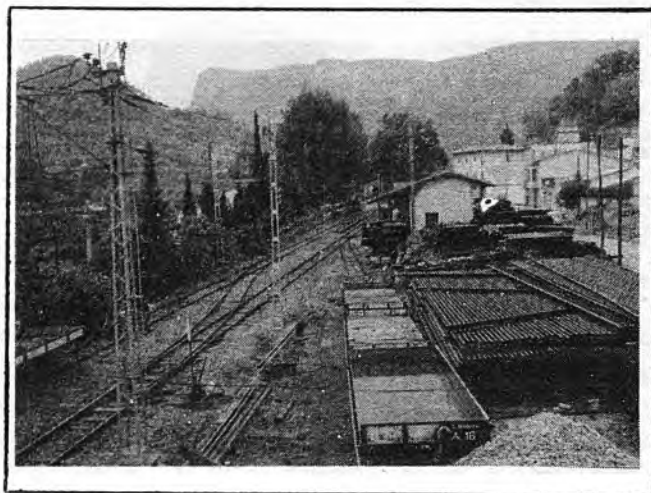
17 DESEMBRE.- Per la matinada, al carrer Vinyetes intentaren robar una Seat 600, els lladres havien fet el pont, però abandonaren el cotxe ja que esgotaren la bateria.

Aquest mateix dia na Catalina Mateu se n'adonà que li havien pres el cotxe, fet que denuncià a la Guàrdia Civil. De moment no s'ha sabut cap nova.

18 DESEMBRE.- Per part de la direcció del tren de Sóller, es denuncià en el quarter de la Guàrdia Civil l'untada de matèria greixosa a les vies del tren. El fet és que, el dia 17, per mor d'això, el tren tengué dificultats en el sistema de frenatge i també a la pujada cap a Sóller.

Aquest fet endarrerí el tren de les vuit ja que no pogué continuar el projecte fins que els operaris de l'empresa hagueren netejat els rails.

Dia 22, i en relació amb aquest fet, foren citats a declarar en J.V., A.C. i en S.P. tots tres de Bunyola, que es declararen autors de la malifeta.

Aquest mateix dia, un equip d'alumnes de 8è d'EGB, va participar en el concurs "Viva la gente del cole" de l'emissora de ràdio Antena 3. Els components de l'equip eren:

Alumnes: Guillem Bujosa Quetgles, Eduard Riera Mas, Rafel Bujosa Morro, David Bibiloni Cerezo (aquest darrer com a portaveu), i Catalina Quetgles Bruno.

Alumnes de reserva: Margalida Cladera Bruno, Catalina Bestard Suau i Catalina Siquier.

Mestres responsables: Vicenç Serralta, Bernat Castell i Maria Luz Barbeito.

Guanyaren per 65 punts a 50 a una escola de Barcelona, pel que es classificaren per una propera eliminatòria, que en cas de tenir sort haurien d'anar a les finals a Madrid.

L'equip ha impugnat una pregunta que en cas de considerar-se correcte, suposarien 10 punts més a favor seu.

19 DESEMBRE.- Morí a Ciutat Don Bernat Mestres Havia nascut a Bunyola l'any 1.903. L'any 30, començà a exercir de metge al nostre poble i malgrat que es jubilà l'any 73, va seguir tenint consulta fins al darrer dia. Aquesta revista li va retre un petit homenatge a l'entrevista que liva fer pel número 6, de desembre de 1.986.

23 DESEMBRE.- En Julià Cifre, que va ser rector de la Parròqui de Bunyola durant 5 anys, es desplaçà al nostre poble, per celebrar la missa del dissabte i va aprofitar per informar sobre la granja que es va aconseguir muntar allà al Burundi, gràcies a les aportacions dels bunyolins, canalitzades a través d'un grup de joves compromesos en l'ajut al Tercer Món. Aquesta informació serà ampliada en successives revistes.

24 DESEMBRE.- La nit de Maitines es robaren dos cotxes més. El Seat 850 d'en Tomeu Mateu, que més tard fou trobat, i el Seat 600 d'en Rafel Mateu, del qual encara no se'n sap res. Es desco-neix l'autoria dels fets.

Aquest mateix dia fou inaugurada l'exposició de pintures a l'oli d'en Bartomeu Mateu Borrás. L'exposició estarà oberta fins dia 7 de gener.

Llegir no emmalalteix,
no deprava ni mata;
alimenta i enalteix,
fa créixer la ment sana.
Escolta, idò, la sentència
d'aquest versat senzillet:
si vols ser una eminència
llegeix sempre

 **es
castellet**

V FESTIVAL DE MÚSICA DE BUNYOLA

Aquesta tardor, per cinquena vegada, s'ha celebrat a l'església parroquial el **Festival de Música de Bunyola**, per iniciativa de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament.

La qualitat dels 9 concerts oferts ha estat, igual que en les altres edicions del Festival, molt elevada. Això ha atret, una vegada més nombrosos visitants, amants de la música, de tota l'illa.

L'assistència fou nombrosa a la majoria dels concerts, encara que en alguns d'ells escassejava el públic bunyolí.

Hem tingut una vegada més l'ocasió d'apropar-nos a reconegudes peces de música clàssica, de la mà d'intèrprets de primera categoria.

Estam contents que el nostre poble sigui la seu d'aquest esdeveniment musical i esperam que les successives edicions serveixin cada vegada més perquè els bunyolins gaudeixin d'unes bones estones musicals.

Felicitem sincerament l'organització.

Letra menuda

RIFES

Diu la tradició i la propaganda de cava i de torrons que per Nadal tenim l'obligació de menjar torró, beure cava i desitjar Bon-Nadal-i-feliç-any-nou a tothom. Tenim permís per ser feliços quan volguem, però tenim l'obligació de ser-ho més que mai per aquestes dates. Fins i tot la Loteria s'aprofita d'aquesta feliç obligació i a canvi de cinc-cents drets reparteix una milionada. I també vénen els Reis en començar l'any però s'han de preparar prop de Nadal.

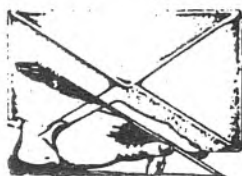
És a dir que, a part de la tradició cristiana amb dos mil anys d'arrelament, el desembre vé amb la gràcia de Déu i de la paga doble i se'n va amb la barganta del dimoni perquè ens deixa escurades les butxaques. Però bé ...

Per Nadal és també tan tradicional com les seves coques, "rifar" qualsevol cosa, des d'alguna panera fins a un porc, un xot, un indiot o un cotxe, sota qualsevol pretext. I la veritat és que, a servidor, li toca bé el nas tanta rifa. Sobretot perquè arribes a arregar paperets de per tot Mallorca i part de l'estranger sense saber exactament a qui t'has de dirigir si te toca i vols cobrar; si cobres. I, particularment, perquè tenc una facilitat extraordinària per perdre els bitllets. Tot i sabent això, ¿com me poden agradar les rifes?

Endemés, en la seva concepció, les rifes són malintencionades: al que aspiren els qui les organitzen és a oferir un regal discret, vendre els més números possible i que el premiat sigui al paquet que s'han reservat. Això és el summum. Per tant, les rifes són enganyifes platoses per recaptar doblers; no dic que no siguin legals i carregades de raons poderoses, però ... Crec més adient un donatiu sense res a canvi que no unes pessetes interessades d'intermediari.

Ara mateix m'han oferit la darrera: el nostre Club d'Esplai rifa un "Vespino" o cent mil pessetes a cent-cinquanta rosses la sort. Per cert que ja és reconya que un club d'aquesta espècie rifa una moticicleta, tan ecologistes i dinàmics com són. ¿O és que no pretenen engrescar els menuts en altres distraccions no tan mecàniques i renovar-les? ¿I per què un "Vespino" i no un "Mobbilette" que és més pagès o una bicicleta tot terreny? Amb una paraula ... m'han endossat les paperetes i ja no sé on són.

margal

CALAIX DE SASTRE

Ho comentava la premsa no fa gaire: la possessió de **Raixa** és a la venda. Ja ho sabeu si la voleu comprar. L'únic que cal desitjar és que el futur comprador vulgui respectar aquesta herència musulmana que tingué propietaris tan insignes com el Comte Ponç IV d'Empúries o el Cardenal Antoni Despuig. Deu ser un goig indescriptible passejar sempre que vulguis pels jardins i pujar i devallar quan sigui la famosíssima escalonada sota l'esguard silent de Francesco Lazzarini qui els traçà a finals del segle XVIII ...

Don Climent Garau i Arbona ("S'apotecari"), està d'enhorabona. El mes de novembre la Fundació Jaume I li atorgava el premi que porta el seu nom per la seva participació activa en la fundació i promoció del Grup Blanquerna, fòrum d'estudi i reflexió sobre la nostra història i cultura, adreçat especialment al jovent. I el mes de setembre, per acabar d'arrodonir-ho, l'Obra Cultural Balear, de la qual fou el segon president (de 1971 a 1976) substituint D. Miquel Forteza, li concedí un dels premis 31 de desembre per motius semblants. La propera revista inclourà un ampliencontre que hem tengut amb D. Climent i que per motius de temps no hem pogut incloure en aquest número.

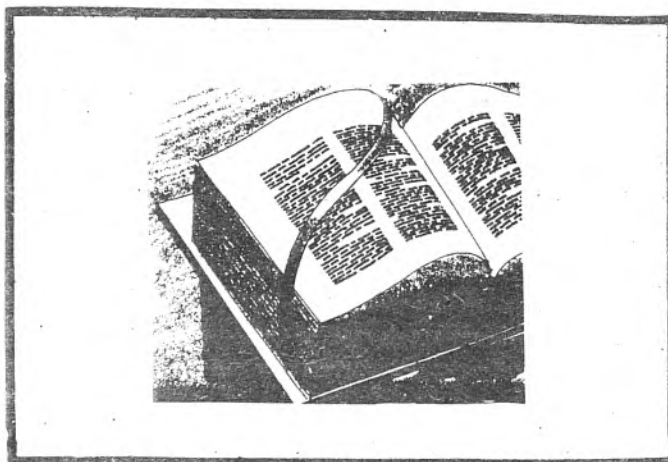

Villa Francisca, entre nosaltres Sa Torre, serví de portada al número 137 de la revista **Brisas** i serví per a il·lustrar diversos comentaris periodístics, com a mostra de la petja del modernisme arquitectònic a Mallorca. Si us interessa el tema, apassionant, us aconsellem el llibre **El modernismo y su tiempo** escrit per Miquel Seguí, amb fotografies de Donald G. Murray i que acaba d'editar l'editor Olañeta.

El nostre col·laborador i bon amic Gregori Mateu, des del passat mes de novembre ve col·laborant al diari **Última Hora de Ciutat**. Sempre és agradable llegir textos ben interessants com els d'En Gregori Mateu, i més encara, si la mà escriptent és germana de la nostra.

Un dels darrers acords presos pel nostre **Parlament Balear** ha estat definir les línies mestres del futur **Pla de Graveres** que, bàsicament, indica la necessitat de legalitzar/potenciar les actualment existents, la regeneració de les que són en desús i la necessitat de protegir la seva ubicació en terrenys d'especial interès. Caldrà continuar seguint aquest tema per les repercussions que per Bunyola pot tenir. Queda clar que no volem grava i haurem de defensar aquesta decisió amb insistència.

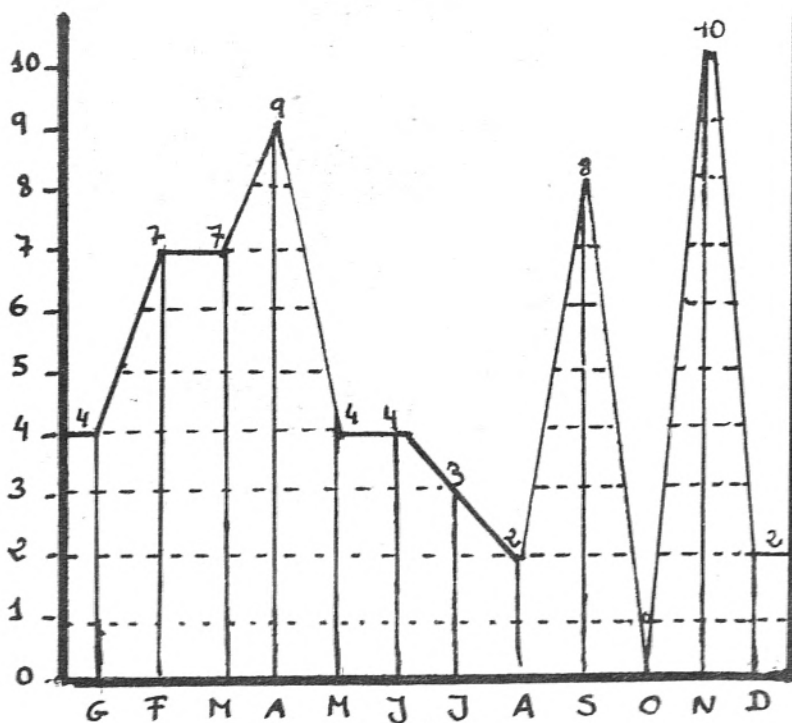
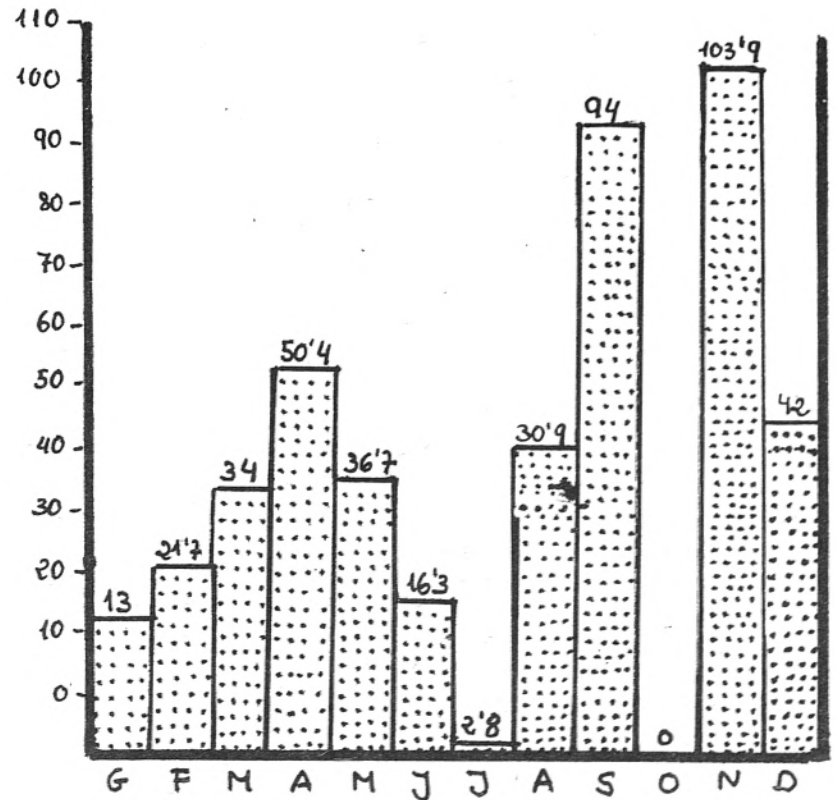

Pluviometria: any 1989

GRÀFIC 1

-Quantitat de l/m²

TOTAL ANY 1.989: 445'7 l/m²

GRÀFIC 2

-Quantitat de dies de pluja per mes.

NOTA: Les dades del mes de Desembre són fins el dia 27.

Miquel Suau

LA SIBILLA

Es diu Antonia Maria Mateu Colom i té 11 anys. Enguany és la segona vegada que canta la Sibilla.

D'on surt això que cantis la Sibilla?

El primer any que m'ho demanaren ja no la vaig cantar perquè tenia poc temps per assatjar. L'any passat, quan faltaven dos mesos, jo ja no en feia comptes, i el rector -jo anava per la missa i per la sacristia- me demanà qui era que la cantava els altres anys. Vaig dir que la meva cosina Aina, però que ja era molt gran. Me va demanar si la volia cantar jo. No me'n va poder ensenyar ell i me va dur a n'Antònia "Ferrereta", amb aquesta dona ho vaig assatjar tot i després, les dues darreres setmanes amb en Jaume i en Conti, amb l'orgue. Enguany m'ho tornaren demanar i l'he tornada cantar.

És molt mala d'aprendre?

Sí, hi ha estrofes que sí, o jo m'hi he trobat, perquè fas pujades i davallades i unes escales molt rares.

Què es sent quan puges allà dalt i tot hom et mira?

Vaig tenir molts de nírvis. L'any passat, per mor d'un focus que no arribava a la trona vaig cantar damunt l'altar i no en vaig tenir tants, però enguany...

Vares mirar la gent?

No, no la vaig voler mirar me pensava que me posaria a riure.

Qui és que t'ha animat més?

El rector. També la família.

Com creus que et va anar?

A mitges. Hi ha un troç que el tenc molt mal d'aprendre i no em va molt bé. Si hi hagués de tornar m'ho pensaria. No estic empenedida però me fa molta por

Què saps de la Sibilla?

M'han contat que era una profeta, una dona sàvia. Li demanaren quan s'acabaria el món, i les estrofes volen dir això.

Per acabar, que són per tu les festes de Nadal?

Estan bé.

Només això? Res més?

No.

Acabarem rient.

J.M.B.

Demani
el que demani,
el S.I.A.C.
sempre respon.

Servei d'Informació i Atenció al Ciutadà

GOVERN BALEAR

Bunyola històrica

ES CASTELLET II

Amb la divisió de l'Imperi Romà, iniciada per Dioclecià i consumada per Teodosi, les Balears queden vinculades a l'Imperi Occidental a l'any 395 de la nostra era. El seu successor Honori ha de suportar fins a la seva caiguda les invasions bàrbares. L'Imperi d'Occident fineix el 476.

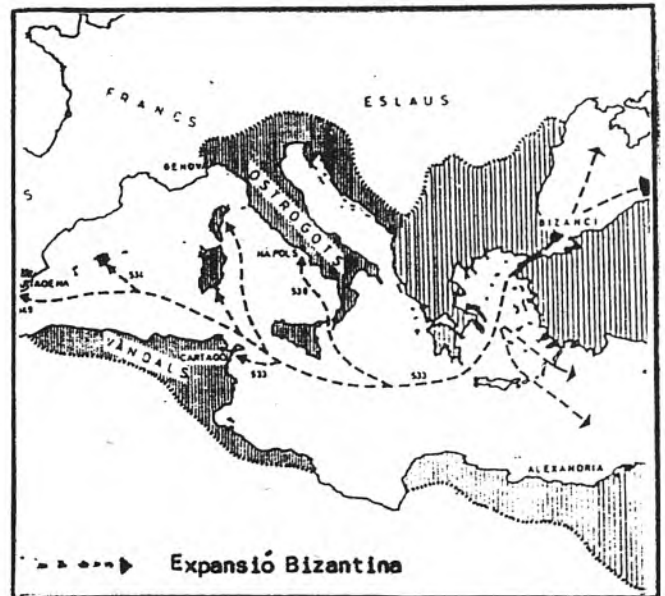
Mentre, durant els anys 424-425 els vàndals saquegen les nostres illes. Tant els devien agradar, ja que un poc abans de la caiguda de l'Imperi, les Balears s'integren en el Regne vàndal de l'Àfrica del Nord (455) per mitjà del rei Genserik.

La Mediterrània perd en aquella època la seva condició de mar de comunicació, d'enllaç, de mercadeig. Per arreglar aquesta situació l'emperador Justinià intenta reconstruir l'Imperi romà.

Justinià mana al general Belisari que destrueixi les tribus bàrbares que han ocupat la part occidental de l'antic Imperi romà. El 534 cau sota les seves mans l'Imperi vàndal de l'Àfrica del Nord i amb ell les nostres illes Balears que passen a formar part de l'Imperi Oriental, també anomenat Regne de Bizanci.

El paper estratègic de les Balears en aquella època, era de vital importància per a Bizanci; més endavant, en perdre les possessions que l'Imperi tenia a Hispània, les Balears passen a tenir una situació estratègica molt limitada, pràcticament nulla. Aïllats i lluny de la metròpoli, Constantinoble, és de suposar que els nostres avantpassats quedaren en una situació d'abandonament per part dels poders centrals.

Poques fonts documentals tenim, i d'arqueològiques tampoc no massa; és una època obscura, en aquest sentit; per això ens hem de moure en el terreny de les hipòtesis.

Hem volgut fer aquest preàmbul, per ventura un poc llarg, a fi de situar el lector en el context de l'època i també perquè ens fes idea de quins eren els problemes que podien tenir des d'un punt de vista estructural els bunyolins dels segles proto-islàmics.

Quina era la resposta dels nostres avantpassats a la crisi generalitzada?

Pensem que, aprofitant la situació estratègica del puig des Castellet, que ja ha estat utilitzat per anterior cultures, bastiren una fortalesa a fi d'estotjar béns menjívols que no es tudassin. En cas hipotètic d'un assetjament, els bunyolins tenien temps suficient per tancar-s'hi dedins i fer-s'hi forts per un espai de temps relativament llarg.

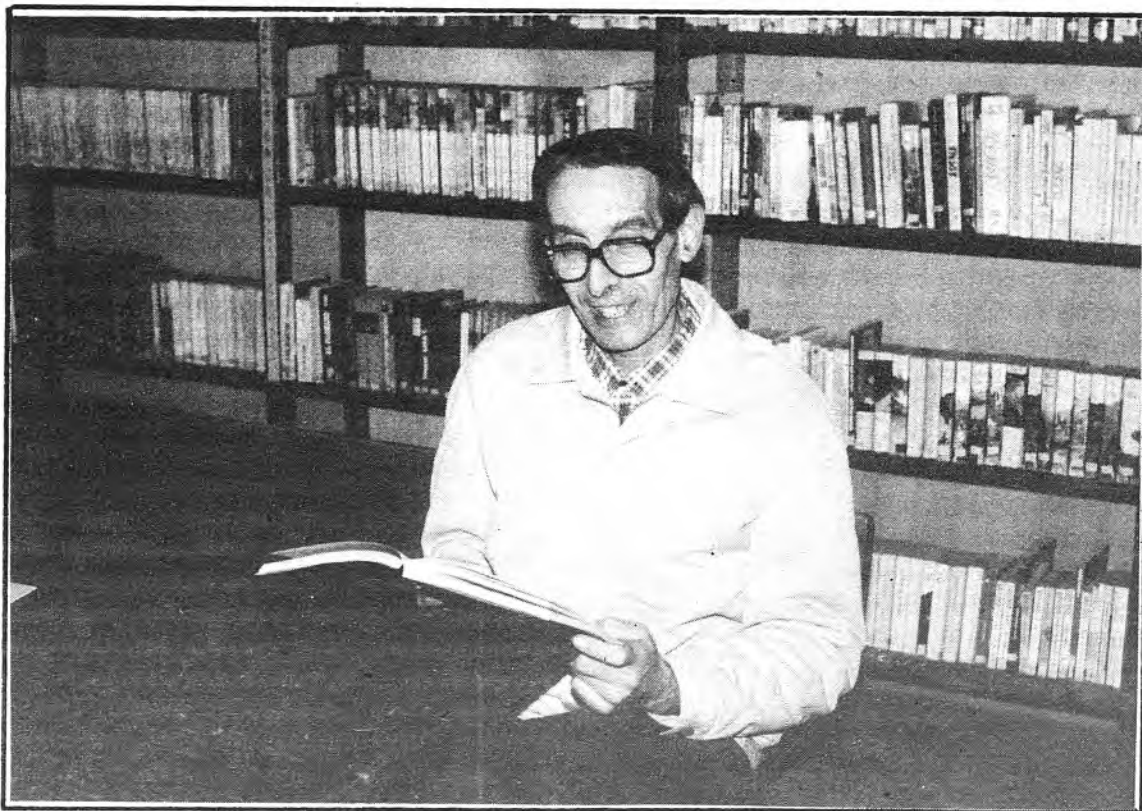
En aquest sentit Es Castellet compliria un rol paregut a la resta de castells roquers de Mallorca: Alaró, Santueri, etc.

En Miquel Colom entre l'art i la cultura

En Miquel Colom i Colom ("de s'Alqueria d'A-
vall") sembla com si no tornàs vell: fa l'efecte
que el pas inexorable del temps, per ell iniciat
un 3 d'abril de 1932, passa per la seva via de
vida de puntes, sense molestar-lo massa. La mateixa
discreció que ell, sàviament, imprimeix tant a
la seva fina feina de restaurador com a les distin-
tes activitats que, de manera tenaç, alimenta
i avicia. Sens dubte, si haguessen pastat en Miquel
amb un puntet més d'orgull i de sana altivesa
(que tanmateix no necessita i que, determinant,
rebutja) l'hauríem de catalogar d'activista, d'"a-
gitador" cultural.

fotografia de la Mare de Déu de Bunyola presidint
l'estança, un armari mesell de llibres ... Desco-
brim el retrat de D. Rafel Colom, "El mestre Co-
lom", pintat pel seu germà Antoni i que la filla
del Mestre li regalà en morir sa mare. **No li agrada
massa a n'Antoni; ell no és retratista, és paisat-
gista**, diu En Miquel tot excusant el pintor.

Germà de vuit i fill del "pagès de s'Alqueria",
nat en aquest indret privilegiat, en Miquel sembla-
va predestinat a seguir les passes tant de son
pare com de dos germans seus: el conreu del camp
i l'esment de tot el que l'envolta. I ho hagués
fet si la salut no li ho hagués impedit: **aleshores**

No fou gens fàcil concertar la trobada: Nadal
és voltant cantó i ha de preparar el Betlem de
l'església que després d'un grapat d'anys d'absèn-
cia tornarà presidir, des de baix del Cor estant,
el temple. La cita és a ca seva, un habitatge
espaiós, ben adesat, on s'han instal·lat acurada-
ment pintures, dibuixos, detalls i fotografies
de tota mena, condició i qualitat: teles iniciati-
ques del seu germà Antoni, excels artista, una

no podíem ser el que volíem, era el pare que deia
el que havíem de fer. Ja aleshores, mentre duia
de menjar i beure als missatges i aquests feien
una aturedeta, prenia l'arada amb una fixació
clara: **fer el solc ben dret.**

De bon gust hagués fet de pagès perquè el camp
m'agrada molt, però la salut, com deíem, s'encar-
regà de canviar-li les volences i tornat el meu
oncle Francesc a Bunyola. **mon pare em digué que**

aniria a fer feina amb ell perquè "aprenqués" alguna cosa. Ferem sants li digué el seu oncle escultor, però confessa rioler que **de sant no en férem cap ni un**. Tanmateix havia après l'amor a l'art i no l'omplia massa fer de mosset al seu oncle, així que decidí, passat uns anys, instal·lar-se per compte propi al seu taller de Ses Vinyetes (un recer barreja de santuari de fines arts i dipòsit encuriós de cent mil objectes utilíssims esperant el moment oportú per servir).

S'ha de dir tot d'una: En Miquel, per molta modestia que hi disposi, és un artista que fa de la intuïció, el bon gust i la feina acurada el seu estel polar. Confessa que de totes les modalitats artístiques la que més li agrada és la talla i la restauració.

En Miquel de s'Alqueria d'Avall, com molts dels seus coetanis bunyolins, no tenint l'oportunitat d'estudiar, intentaren suplir aquest dèficit participant activament en les iniciatives lúdico-didàctiques que organitzava la parròquia i més en concret **Don Joan Cirer** un dels mossens més carismàtics que ha tengut Bunyola aquest segle. Un dia **D. Joan Cirer** **em deixà uns llibres i una vegada llegits em vaig donar compte que a través d'ells havia descobert mons i vivències ignorats fins aleshores**. I a partir d'aquella troballa pensà que seria bo per a tots que els llibres fossen a l'abast de tothom. I entre tots posaren els primers llibres de la **Biblioteca Parroquial** que encara continua obrint finestres i pintant horitzons. Començaren amb pocs llibres, més tard l'apotecari vell en cedí un grapat més i així anàrem fent. Posàrem una bústia al convent de les monges i qui volia fer algun donatiu, l'hi posava. Entre almoines benevolents i ganes de saber la Biblioteca anà engreixant fins que el mes d'agost de 1975 es decidí impulsar-la definitivament davant la passivitat de l'Ajuntament en organitzar i dinamitzar la Pública. En aquells moments teníem 313 llibres. Per tal de mantenir-la i augmentar-la, posàrem una panereta a la mateixa sala on s'hi depositaven els donatius voluntaris dels usuaris. Volíem que fos una cosa de tothom i que tothom hi col·laboràs. Però la panereta mai s'omplí i decidírem fer-ne socis: començàrem amb 50 i ara ens acostem al centenar. I també els llibres: actualment en tenim uns 3.700.

Els préstecs que fa la Biblioteca Parroquial anualment, una mitjana de 800, demostren a les clares que és un servei tan actiu com necessari.

Sobre el projecte de l'Ajuntament d'obrir altre cop la Biblioteca Pública i la possibilitat, per tant, de la competència, En Miquel no demostra cap amargura, ans al contrari, si l'Ajuntament munta la seva i és més bona que la nostra, millor. I ho diu sense embuts, sense cap retret ni cap mania, perquè encara que no ho digui (per això és doctor en diplomàcia, bones maneres i belles

paraules) sap que durant molts d'anys ha impulsat una activitat imprescindible per al saber i es sent orgullós d'haver servit sense res a canvi.

Això no obstant, En Miquel és massa inquiet com per limitar-se a fer de restaurador reputat i eficient bibliotecari: li sobren ganes i saviesa per tenir cura de la quasi permanent **Sala d'Exposicions** que depèn, també, de la Parròquia: fou, igualment, en temps de **Don Joan Cirer** quan s'inicià la tradició d'exposar esporàdicament a la mateixa **Sala Parroquial**. Començàrem amb una exposició d'artistes professionals (En Mandilego, el meu germà Antoni, en Terrassa i altres) a una paret, i a l'altre artistes afeccionats aleshores i del poble: En **Jaume Mateu Conti**, En **Sebastià Gamundí**, en **Joan Borràs**, jo mateix ... Aquesta fou l'espurna que prengué la foguera de les exposicions que de manera regular són a cura d'En Miquel. I la que recorda amb més deler, una que férem al mercat, quan la **Sala Parroquial** estava en obres, sobre eines i estris d'oficis antics.

I encara queden els Betlems. Confessa que no recorda exactament quin any va començar a fer-lo, però memoritza una estona per dir fa més de vint anys, cada any distint, cap any igual. En fa quatre o cinc canviàrem el Betlem per unes figures monumentals en suro blanc. Enguany m'han tornat demanar de fer dos betlems, el de sempre, baix del cor i un fet per infants. En els Betlems, com ha quedat dit, les úniques figures que es repeteixen anualment són el Sant Josep, la Verge, el Nin Jesús, els Reis i la teringa de pastors: la resta és pura imaginació, bon gust i art, l'art d'En Miquel de s'Alqueria d'Avall.

A les portes dels 58 anys, En Miquel, lluny d'anyorar rancorosament el passat, confessa que els joves d'ara tenen més possibilitats que no nosaltres d'accedir a la cultura que ell tant anhela i per això els valora molt positivament. L'única diferència: que la seva jovintut, en temps no massa propicis, intentaren animar com bonament podien i que ara tenen molts més punts de referència per anar fent.

Sense dubte, En Miquel de s'Alqueria d'Avall, el respectat pel temps, va ser pastat de matèria exquisida i com que és generós, està entestat a compartir-la entre tots.

J.M.B.-J.M.M.

les nostres possessions :

L'Alqueria Blanca

SITUACIÓ:

Al sud-oest de Bunyola. Fa partió amb Son Nassi, Alqueria d'Avall (Muntanya), Raixa Biniatzar i Caubet.

EXTENSIÓ:

Actualment l'Alqueria Blanca "Vella té 70 quarterades, ja que se'n vengeren 15. L'Alqueria Blanca "Nova" en té 85.

El torrent de la Gúbia marca la separació entre les dues que es dividiren l'any 1942.

TOPONÍMIA:

Sa Gúbia, Ses Costes, Es Racó de "S'Angelito", Sa Tanca, S'Estaió, Els Pujolets, Sa Tanqueta Rodona, Es Puiget Net, Es Puiget Brut, Na Moragues, Es Colomer, Na Falconera, Es Pouet Marí ...

PROPIETARIS:

L'Alqueria Blanca Vella pertany a Dna. Cecília i a Don Rafel Aguiló Fuster. Actualment està en venda.

El propietari de l'Alqueria Blanca Nova és D. Fernando Rotger Salas.

HISTÒRIA:

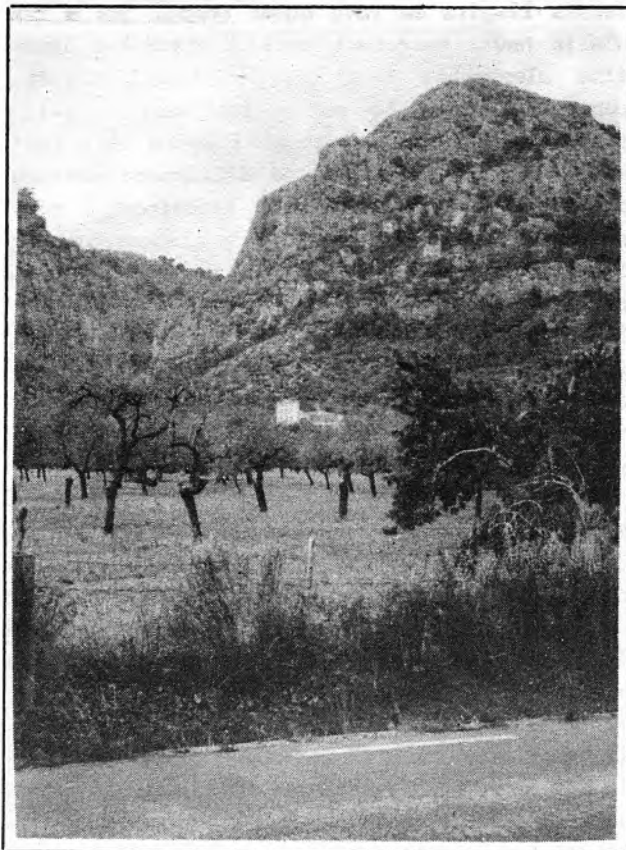
A aquesta possessió s'hi troben dues construccions prehistòriques de gran interès. Tant a la part Nova com a la Vella hi ha un talaiot. Podeu trobar informació del segon al nº 18-19 (setembre 1989) de la nostra revista.

El nom d'Alqueria (de l'àrab al-kiriia) ens indica que a l'època àrab hi devia haver una casa amb conreus. Aleshores les terres es mesuraven en jовades, que eren la quantitat de terreny que podia llaurar un parell de bous en una dia. Ara equivaldria a unes 11,36 hectàries.

Ja en temps dels cristians, l'any 1267, hi ha documents que ens parlen d'un molí de vent damunt un puig de l'Alqueria Blanca. (1)

Dels segles posteriors no hi ha massa informació. Se sap que al s. XIX l'Alqueria Blanca, juntament amb Son Nassi i Biniatzar eren del mateix propietari i que hi havia un camí que anava des de Son Nassi, passant pel portal forà de les cases de l'Alqueria, fins a Biniatzar.

Entre el 1942 i el 1955, aproximadament, hi hagué un "polvorí" (com se'l coneix popularment)

prop d'aquest camí. Es construïren una dotzena de barracons on es guardava material explosiu. Alguns d'ells s'incendiaren i ara els sestadors de l'Alqueria Blanca Nova són fets sobre la base d'un dels barracons.

LES CASES

Les cases "dels senyors" es construïren fa uns vuitanta anys i al costat de la clastra hi ha una capella bastant espaiosa.

A l'Alqueria encara es conserven les cases antigues, la tafona, el forn, el pastador ... Al sostre es poden veure, a uns 3 metres d'altària, dues espitlleres (2) que semblen fetes per vigilar els que gosaven atracar-s'hi.

ELS CAMINS

Dins la possessió hi ha tres camins prou interessants. Un d'ells, el que anava de Son Nassi a Biniatzar, ja no es pot seguir fins a la fi. L'altre és el conegut Camí Vell, que va a Pastoritx, i antigament s'utilitzava per arribar a Palma. Sembla que també duia a Esporles i sortia a l'Aljub de s'Heretat.

El tercer camí és el que parteix a Sa Gúbia, que es feu perquè D. Antoni Maura hi pujàs.

PRODUCCIÓ

L'Alqueria Blanca, fins fa uns 30 anys, era tota d'olivar. La tafona va fer oli fins fa 21 anys. Els olivars s'anaren arrebassant per a fer pas als ametllers. Els garrovers arribaven a fer 70 tones de garroves.

Els conreus més comuns són les llegums i les pastures. Part de l'aigua necessària per a l'Alqueria "Vella", tant per al conreu com per a la tafona i el bestiar, rajava d'un obelló que es troba prop de les cases. Solia reventar en haver plogut unns 140 l/m, en ocasions dues o tres vegades en un hivern.

Ara, amb la manca de pluges, sol reventar cada 5 o 6 anys.

I acabam amb la curiosa història del Colomer.

Dna. Beatriu, que fou propietària de la possessió, va fer construir un colomer dins una cova d'un penyal de Sa Gúbia. Perquè els coloms poguessen beure en voler, feu un bassol que recollia les gotes d'aigua dels degotissos. Hi havia un encarregat que tenia cura de les aus. Diuen que n'hi havia a milers, volant per sobre dels penyals i que anaven a posar-se prop de les xemeneies...

Agraïm la informació i la col·laboració de D. Joan Castell Pasqual i de D. Rafel Colom Colom.

Bàrbara Suau Font

PENSAR I VIURE (3)

per Gregori Mateu

26.- La vida és un gran missatge... Comunica'l.

La vida és un miracle... Proclama'l.

La vida és una oportunitat... Aprofita-la.

La vida és una festa... Celebra-la.

La vida és una il·lusió... No l'amaguis.

La vida és una flama... No l'apaguis.

La vida és una tasca...

procura dur-la a terme.

La vida és una albada lluminosa...

segueix endavant.

La vida és la millor riquesa... Cuida-la.

27.- Quina autoritat tan gran sol acompanyar a qui és coherent! Hi ha persones que, gràcies a llur congruència, esdevenen possessores d'una autoritat moral gairebé indiscutible. I es fan respectar dolçament, sense imposicions.

28.- Encara que sembli estrany, m'atrevesc a parlar dels goigs de la malaltia. Pots sentir-te afalagat, tothom t'estima, recuperes amics, encetes noves amistats, ets sumergit en un baptisme de delicadeses i frueixes de l'oportunitat d'enfortir el teu dèmbre humà.

29.- L'amor és el rei dels sentiments.

L'amor és el clima de la felicitat.

L'amor és el lligam de l'acollida.

L'amor és el sol de la felicitat.

L'amor és un dia sense ocàs.

L'amor és un delit sense fosca.

L'amor és un deure quasi diví.

L'amor és el camí de la vida.

30.- Me fan fàstic una política sense principis;

una ciència sense humanitat;

un comerç sense ètica;

una educació sense valors;

una imposició sense motius;

una paternitat sense responsabilitat;

una cultura sense tolerància;

una trobada sense acollida;

No són, tan sols, conceptes perillosos, sinó també perjudicials per a tots.

(1) Arxiu del Regne de Mallorca, 347 f 262 r.

(2) Obertures rectangulars llargues i estretes en un mur perquè hi passi la llum i per a mirar i disparar des de dins cap a fora.

CORRESPONDÈNCIA QUIMÈRICA

als nins

Estimats:

De veritat que em costa molt adreçar-me a vosaltres i no, precisament, per manca de motius: sou materiones massa delicades com per oblidar que sou ací, a la plaça o sota la taula, reclamant una atenció que no massa vegades és atesa com cal.

Per raons d'edat i altres consideracions alienes els meus records d'infantesa ja no són emmarcats i dansen esmaperduts i folles pels laberints sinuosos de la remembrança. Això no obstant, si m'entest a fer comptes m'adon que de cent instants màgics i plaents n'hi ha dos o tres diabòlics i terrífics, la qual cosa m'indica que malament, malgrat tot, no ho vaig passar. Encara que els mecanismes de defensa humans obren prodigis, ja ho sé, i que per tant el subconscient, aquest pou negre inquiet que burxa sempre seguit, fa la seva via independentment del rellotge assenyat de l'eima que marca hores a escarada.

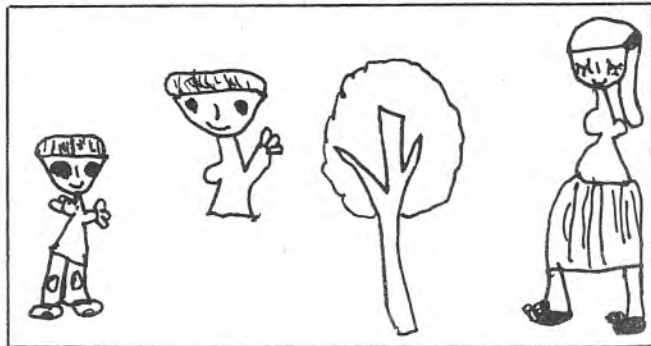
Si vull parlar de i amb vosaltres es deu, sobretot, a dues raons que detall per ordre d'importància: perquè aquests dies sou quelcom més que infants davant l'arribada dels Màgics Reis d'Orient i perquè veig i sé que viure en un món fet per nosaltres els adults és una experiència a voltes angioxant.

Perquè els adults, creis-me, ni us acabam d'entendre ni som gaire conscients del que sou en certesa. Amb l'excusa de la nostra mal entesa inconsciència ens dedicam únicament a vetillar les vostres passes. Ben poques vegades decidim d'anar al pas que marcau encara que sigui una estoneta de no res. Si no fos pels atacs de tendresa absoluta que més de dues vegades ens provocau, estic per dir que passariu per les nostres vides sense ni adonar-nos. I fent el món a la nostra mida adulta, sense tenir en compte que vos tréim un grapat de pams, sense voler, vos convertim en quelcom semblant a objectes residuals.

Per exemple, volent o no, sou objectes (com els grans, no us penseu) del més obscur mercantilisme o, per entendre'ns, del màrqueting. De mica en mica us hem escupit a una lluita de marques escandalosa: no es tracta, ja, de tenir o no cartera per anar a escola, com un temps; avui s'ha de tenir una cartera d'una determinada marca. Ja no basta comprar-vos unes sabates pels diumenges i dies de festa: heu de dur **esportives** d'una marca

concreta, que si no sou uns dems-marcats, uns "out" indolents i despectius. I els grans, els pares, els oncles i padrins, claudicam, des de la nostra trona assenyada estant, davant la lluita de marques (queda alternativa?) i no sabem exactament què fer per millorar la vostra salut integral; ara hem descobert (oh déus de l'Olimp) que teniu tant d'stress com el més pintat executiu d'alta empresa; ara hem descobert que el món que habitau s'assembla massa al nostre i ens escarrufam perquè tampoc a nosaltres ens meravella.

Vendran els Reis carregats de regals i un xic espantats per les cartes que reben, més semblants a un vademecum de jugueter que als desigs de jugar per descobrir un món que, sense ser hostil, cau o es despenja a les antípodes dels vostres llombríngols rodons com anous. Òbviament disfrutareu molt més de jugar amb una capsa de sabates buida

i una cordellina, ben convençuts que allò és el darrer model de camió d'alt tonatge, i turbo per més detalls, però us és imprescindible una pepa que fa de tot sense tocar-la o un pep monstruós vingut de les entranyes de la terra. Òbviament descobrireu que és més divertit fer un ninot amb una granera vella i un poc d'imaginació, però necessitau (i us servim) allò que anuncia insistentment la televisió, com si posseís la clau de totes les respostes, com si fos el capitolí de la veritat quan és, senzillament, un vehicle desbrocat que demana seny per muntar-s'hi.

Haureu pogut comprovar que no parl com parlau i és que connectar amb vosaltres i usar les vostres paraules i penetrar furtivament en els vostres boscs fantàstics, em costa més del que pensava. Fatalment som massa gran per ser com sou i massa bordissot per ser com som.

Atentament,

Jaume Mateu Martí

TAULA PARADA

Avui omplim la pàgina d'aquesta secció amb les receptes d'una persona força coneguda en el poble, si bé, no és bunyolina d'arrel, parlam de **Sor Magdalena Pons Alcover**. Són ja 14 anys que fa que ens acompanya i 60 (del 1929) que és franciscana. Quan va venir a Bunyola "sempre havia donat escola" però ja tenia 61 o 62 anys, i li demanaren a veure de les feines de la casa quines volia fer, ella, com a persona humil que és, digué que ni "manassin qualsevol" i li toca, amb el seu vist-i-plau, la cuina. Mai no havia entrat dins una cuina, per dir-ho d'alguna manera, "ni sabia fregir un ou, però hem d'aprendre a fer de tot". Des de llavors ençà és la cuinera de Ca ses monges. Té les receptes apuntades a un quadern que guarda curosament i amb molta pulcritud, d'entre totes les que hi ha oferim aquestes. Sor Magdalena, gràcies i molts anys.

FIDEUS DE MARJAL.

Es fa un sofregit de ceba i tomàtiga dins una greixonera. Després s'hi posa l'aigua necessària i s'hi afegeix patata a cantonets, pastanagó, pèsols, mongetes i un parell de ciurons cuits d'abans si en tenen. Per acabar es posa un quart d'avecrem i la sal necessària.

POLLASTRE AL CAVA.

Es passen les tallades de pollastre per la pella (amb saïm) fins que prenguin color, i es treuen. Després es sofregeix un poc de ceba i tomàtiga. S'afegeixen dos tassons de cava, i si no basta s'hi posa un poc de brou. Es posen les tallades, s'assaona amb prebèbò, nou moscada, i es cou a poc a poc, a poc foc.

CONILL EN ESCABETXÓ.

Es fregeixen les tallades de conill en una greixonera, quan esta mig fregides, s'afegix la ceba (tallada per fregir), una vegada fregida s'afegeix un tassó d'oli i un ben igual d'aigua, mig o un poc més de vinagre, un parell d'allis sencers, i una fulla de llorer.

Tot el líquid, anirà evidentment en relació a les tallades. S'ha de procurar que les cobreixi i es deixa bullir lentament. Per acabar es tasta (s'ha de tenir en compte que el vinagre substitueix en bona mesura la sal) i s'afegeix la sal corresponent.

COSTELLES AL FORN.

Es talla la ceba i la tomàtiga, es mescla assaonant-ho amb sal, pebrebò i nou moscada.

S'unta la rostidora amb saïm de porc

es posa una capa de salsa, una de patates tallades rodones i una mica fregides abans, una altra de salsa i a damunt les costelles. Acte seguit es posa dins el forn i quan ja comencin a prendre color es tapa amb paper d'alumini.

Les costelles hauran estat durant un dia en adob, untades de pa ratllat, julivert picat, tomàtiga pelada, all, oli i sal.

SUC DE LLIMONA.

Un litre de suc de llimona ben colat. Un quilogram de sucre. Es mescla ben mesclat i es posa al foc, quan comença a bullir fa una sabonera que s'ha d'anar llevant. Ha de bullir de 20 a 25 minuts.

Si es vol fer amb taronges solsament es posen 3/4 de sucre.

El suc només s'ha de posar dins la botella quan sigui ben fret i pot durar anys. Es pren mesclat amb aigua i a l'estiu és molt refrescant.

TIMA: T'assegur de cert que amb una bona llandereta per aquestes cuixes de pecat que mostren ...

TEMA: Que tornes anar maleita, Tima?

TIMA: Maleita és poc: estic que m'enfil per ses parets! Ni respecte, ni devoció ni un mal llamp forcat!

TEMA: Però, què t'ha passat perquè estiguis tan encesa?

TIMA: I que no veus ses revistes i ses propagandes de sa televisió?

TEMA: Ves

TIMA: I no has reparat amb aquestes pudentes jovenetes vestides de Papanel que mostren es cul, oh Bonjesu-set perdonau-me!

TEMA: Sí que les he vistes, sí.

TIMA: I no t'encén sa sang veure com se'n riuen de ses tradicions i de sa santedat d'aquests dies?

TEMA: Bé, però el Santa Claus ... és estranger i encara que ...

TIMA: I ara amb què em surts tu amb claus santes? "desdeluego" ets sorda, innocentota i cleca com una lloca

TEMA: Ei, ei! D'això res, incultota! Santa Claus i el Papanel, com dius tu, és lo mateix; però tan enrabia-da no en veus dos damunt un ase!

TIMA: Vols dir que és lo mateix? Bé, perdona, mestressa de la ceba! Però si era un sant, per què aquestes fargues no el respecten?

TEMA: I mira, perquè sa publicitat és així i mos maltracta, a les dones.

TIMA: A ses dones? Ca, barret! Als homos fa malbé!

TEMA: Als homos? Vaja, és sa primera notícia que en tenc, ja m'ho explicaràs.

TIMA: Idò t'ho explic: es meu Perico quan veu una "nela" d'aquestes ets ulls li tornen semaforos i se posa malamentísim, pobret meu!

TEMA: I encara el compateixes, burot?

TIMA: Escolta, curra: a en Perico que no me'l toqui ningú, entesos?

TEMA: No, si no pens tocar-lo-te gens ni mica. Però és que tu, compatint-lo, encara afegeixes al banyat! Ara no veus que lo únic que veu en Perico són unes cuixes tendres a l'aire i que li agradaria tenir?

TIMA: Ja ho sé, a això, però què et penses que em digué s'altre dia? Que li agradaria tornar com un nin i que el Papanel li dugués juguetes. Si trobes que això de sa propaganda no desbarata an ets homos, perquè a mi no m'ha fet aquest efecte...

TEMA: Sant Déu, Tima! ¿I ara no veus que lo que voldria es teu homo és tenir una Papa Noela ben davant per veure-li ses cuixes, es molt brut?

TIMA: Ara que ho dius ... deu ser així... a mala pècora! Ja el veuràs, n'hi vaig a fer una com un covo que la recordarà mentres visqui!

TEMA: Però no corris tant! On vas?

TIMA: A Ca ses Metgesses a veure si tenen tela vermella... i amb un poc de cotó... El faré benes a n'aquest brut del dimoni.

TEMA: Però, te'l faràs ben curt, al vestit?

TIMA: Curt, dius? Vint-i-cinc duros de roba sobranen per fer doblec.

TEMA: I ses cuixes, Tima? Les hi mostraràs amb so llum encès?

TIMA: Menjarà cuixes fins que reventi.

TEMA: Però, Timeta, i les conseqüències?

TIMA: Quines? Ai, si són les que em pens!

IV CONCURS INFANTIL DE REDACCIÓ

EL COL·LECTIU CULTURAL SITJA CONVOCA EL IV CONCURS DE REDACCIÓ "ES CASTELLET" AMB LA INTENCIÓ D'ESTIMULAR L'ESCRITURA EN CATALÀ DELS ESCOLARS DE BUNYOLA, D'ACORD AMB LES SEGÜENTS

B A S E S

1.- Podran participar-hi tots els nins i nines de Bunyola en edat escolar.

2.- El concurs es dividirà en quatre categories:

Categoria A: escolars de 1er i 2on.

Categoria B: escolars de 3er i 4art.

Categoria C: escolars de 5è i 6è.

Categoria D: escolars de 7è i 8è.

3.- Es concediran quatre premis, un per categoria, consistents en un lot de llibres cadascun valorat en 5.000 Ptes, i la publicació de les redaccions a la revista ES CASTELLET.

Igualment, el jurat podrà concedir els accèssits que cregui convenient a cada categoria, que seran premiats amb la publicació de les obres a la revista esmentada.

4.- Les redaccions, de tema lliure, estaran escrites en català i hauran de tenir una extensió màxima de seixanta retxes. A cada redacció hi figurarà el nom i llinatges de l'autor, el domicili i telèfon i l'edat. Els concursants a les categories A i B podran adjuntar un dibuix a la redacció.

5.- La recepció d'originals acabarà el proper 15 d'abril.

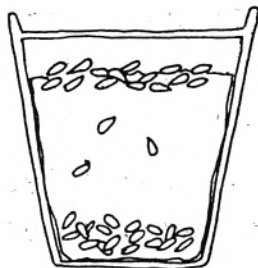
Sa Torreta

Sembrau aglans

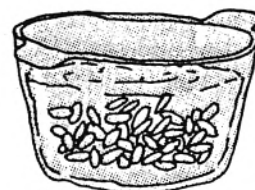

PER A SABER SI SÓN BONS

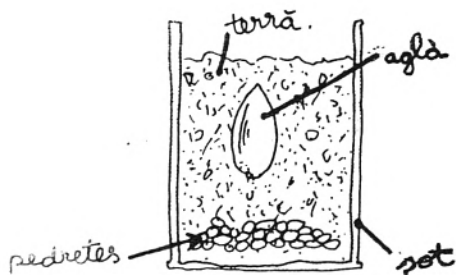

1.- Anau a cercar aglans, i en tenir-ne una grapadeta, posau-los dins un poal amb aigua. Veureu que n'hi ha alguns que suren, i d'altres que se'n van cap al fons. Heu de triar els que s'enfonsen, són els millors.

2.- En haver-los triat, posau-los en remull un dia o dos.

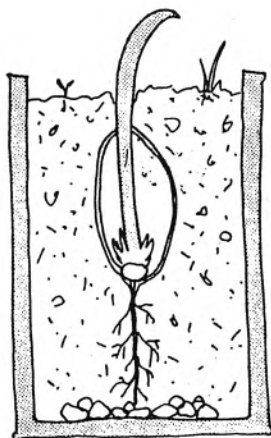

PER A SEMBRAR-LOS

3.- Treis-los de l'aigua i posau-los en terra negra ben tova i ferrada dins un planter, cossiòl, pot ...

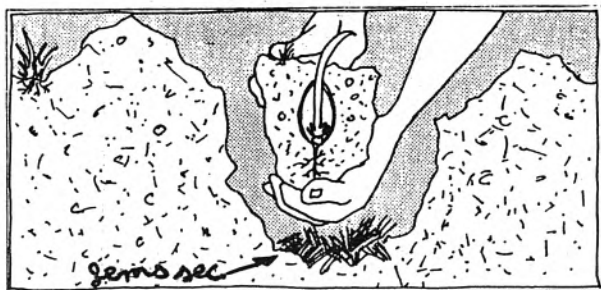
4.- Teniu esment que la terra estigui sempre humida i que tengui un poc de calentor.

- 5.- No heu de tocar la llavor, sobretot quan comença a germinar. Quan els ulls tinguin uns quants centímetres, ja podeu dur les plantes allà on volgueu transplan-
tar-les.

PER A TRANSPLANTAR-LOS

- A.- Remenau bé la terra i deixau-la tova perquè l'arrel creixi bé.

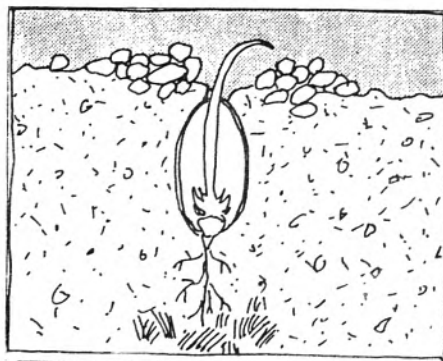

- B.- Feis un clot on hi càpiga bé l'aglà germinat amb la terra del pot o cossiòl. Millor si al fons del clot hi ha un poc de fems sec. Després tapau-lo i pit-
jau suaument la terra.

- C.- Per a mantenir la humitat, posau pedretes als costats.

- D.- A la setmana següent d'haver sembrat l'aglà, tornau a regar-lo.

- E.- A partir de les dues o tres setmanes, l'aglà podrà créixer sense la vostra ajuda i aviat tendreu una alzineta.

BONA SORT!

Forats oberts a la tafona de la Rectoria. Per donar llum donen fum.

Primer atemptat comès a una de les plaques dels carrers. Sembla ésser que l'autor del fet pertany al que s'ha vengut anomenant "gonellisme", i cregué que quedaria millor posar "carrer des peón", i això que el subjecte en qüestió fa anys que ja no ho és, manobre.